

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

АКАДЕМИЧНО ИНФОРМАЦИОННО ИЗДАНИЕ

БРОЙ 1 (346), година XXIII ————— 1 февруари 2005 година

СТАРА И НОВА ЕВРОПА

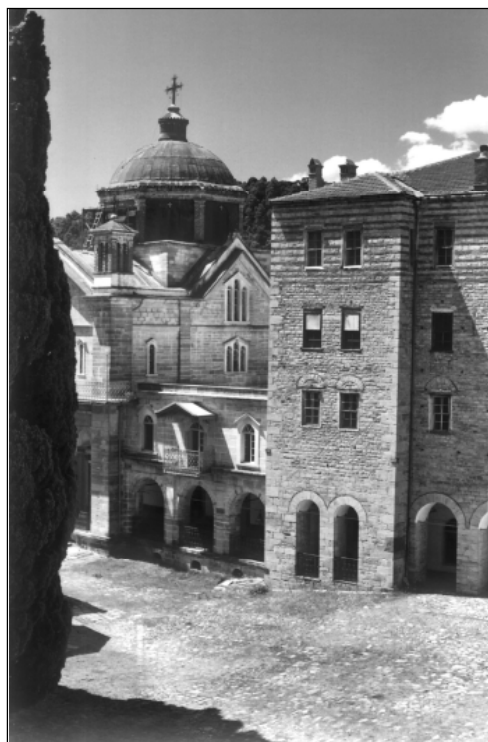
Тодор РАДЕВ

В интелектуалното пространство на съвременна България, лишена от реален държавен суверенитет, йезуитски се напраща нихилистичната идея за нашата цивилизационна недостатъчност. Тази тенденциозна измама заглушава с щедро финансиран пропаганден шум хилядолетната българска идентичност, изграждайки миража на т.нар. европатриотизъм. Лакейските поклони пред благоденстващия европейски Запад са съпроводени с унижително отричане от собствените исторически корени. Компраторската политическа класа усвои с възторжено невежество внушеното континентално разграничение на Стара от Нова Европа. Но коя всъщност е истинската Стара Европа, притежаваща доминантна доза древност, за да има историческо основание да се нарича така? Какъв е смисълът на термина "Нова Европа" в изграждания Европейски съюз? Преодолими ли са различията в културните стереотипи на европейския Запад и европейския Изток? Възможно ли е да съществува наднационално европейско Отечество? Нетърпя-

щите възражение родни идеолози на по-редната ни безалтернативна интеграция не подготвят ли всъщност некролога на нашата древна нация? Това са част от въпросите, на които българската интелигенция трябва да отговори с ръка на сърцето пред своя собствен народ.

Всеизвестна е прастарата сентенция, отреждаща писането на история като триумфална привилегия на победителите. Тази едностранчива нагласа обуславя осмислянето на световния исторически процес през сетивата на западната част от човечеството. Несъвместимата с безпристрастната наука тенденция основателно е игнорирана от най-значимите представители на западната хуманитаристика. "Един от стимулите на автора да се заеме с това проучване - споделя Арнолд Тойнби с читателите на знаменитото си "Изследване на историята" - е погнусата от късно-модерната западна условност да се отждествява историята на западното общество с "ИСТОРИЯТА", написана с главни букви.

НА СТР. 2

Изглед от южното крило на Зографския манастир

В броя четете още:

- 100 години след годината "чудо" на Айнщайн
- Кой заслужи стипендията на ИК "Пигмалион"
- Гео Милев и българските авангардисти
- Ректор получи ордена на Почетния легион
- Състезание по програмиране
- Учебник с награда на европейски издатели

Докосване до
живата история
на Света гора в Атон

НА СТР. 8, 9

Бързайте да правите
добро, защото
човешкият живот е
кратък

НА СТР. 4

◆ СТАРА И НОВА ЕВРОПА ◆

Тодор РАДЕВ

ОТ СТР. 1

Тази условност му изглежда рожба на изопачаващата егоцентрична илюзия, на която са се поддавали в западното общество, както и всички останали познати цивилизации и примитивни общества. Най-добрата изходна точка от това егоцентрично предположение изглежда е да се възприеме обратното предположение, че всички представители на кой да е род общества са философски равни един с друг. В този контекст централните и периферните в Европа очевидно са исторически мобилни, а не застинали във времето социални, икономически, политически и културни разграничения. Същевременно обективният научен подход е свързан и с необходимото уточнение, че обитателите на нашия материк от предмодерните епохи не са притежавали днешното съзнание за континентална и цивилизационна принадлежност. Археологическият феномен, известен като Варненски некропол, оформя еталона на европейската цивилизационна древност в днешните български земи преди безпрецедентните седем хилядолетия. В географски аспект културата на Античността, считана за фундамент на съвременна Европа, е култура на Средиземноморието в пространствения обхват на римския имперски ред, универсализирал класическите постижения на елинизма. Едва ли е лишена от определящо символно значение и митологичната семантика на термина „Европа“, рожба на балканската теогонична мисъл. Всъщност модерното похищение на тази митологема в известна степен е резултат от парвенюшкия синдром на континенталния Запад, изпитващ необходимост да натруфи стопанското и политическото си могъщество със съответстваща древна история. Непредубеденият анализ на културните пластове представя Балканския полуостров като водещ компонент от античната цивилизационен център, контрастиращ с варварската периферия, обхващаща голяма част от днешната самодоволна „Стара Европа“.

В конкретен политико-административен смисъл най-стара

та Европа е тракийският хинтерланд на Константинопол, оформен като отделна римска провинция в края на III - началото на IV век при императорите Диоклециан и Константин Велики. Наследена от Източната Римска империя /Византия/, тази реалитя очевидно е възприемана като контрапункт на пространството отвъд Босфора, където е разположена старата провинция Азия. За самата Византия това разграничение не е актуално поради дълбокото убеждение, че Константинопол /Вторият Рим/ е разположен в центъра на православната цивилизация. Това убеждение ескалира и в типичното за византийския политически и културен елит високомерие, предназначено повече за европейския Запад, от-

Елементи от Панагюрското златно съкровище

колкото за азиатския Изток. Ромейската надменност в известна степен е оправдана от изключителния принос на Византия за съхраняването на античното наследство при историческия преход към Средновековната епоха. Изградената с активно българско участие византийско-славянска културна общност /т.нар. Byzantino-Slavica/ категорично очертава историческата Стара Европа като свое цивилизационно пространство, в което Балканският полуостров е излъчващ център. Западноевропейският средновековен провинциализъм е следствие от варварското невежество, драстично прекъснало античната традиция. В ранносредновековна Западна Европа градовете, представляващи цивилизационни ядра на рах Romana, инкасирали съкрушителни удари и практически губят културната си значимост - те не са необходими на варварските древногермански стереотипи. Дори

величественият Рим при историческия преход заглъхва в монотонния битиен ритъм на незначително провинциално селище. Това войнстващо невежество прониква в папозаристката структура на Римската църква, възприела идеите на Аврелий Августин за Божия град в изопачен от духовен недостиг вид. И въпреки това средновековният европейски Запад, самоозначил времето си като „тъмни векове“, инстинктивно усеща превъзходството на автентичната Стара Европа. Дълбок е смисълът в посланието на германския крал Одоакър до византийския император Зенон, сълъстващо през 476 г. главата на убития последен владетел на Западната Римска империя /малолетния Ромул Августул/

: „Както слънцето на небето, така и императорът на земята трябва да бъде един“. Културната доминация на рах Byzantina е впечатляваща дори тогава, когато балканската Стара Европа е неспасяем политически смъртник във вихъра на османотурската стихия. През 1400 г. византийският император Мануил II Палеолог посещава Италия, Франция и Англия, апирайки пред папата и западните владетели за военна подкрепа. Приет в Париж от френския крал Шарл VI, императорът впечатлява професорите от Сорбоната с научната си ерудиция. Неговите изтънчени маниери предизвикват искрено възхищение в двореца Елтм, където английският крал Хенри IV му устройва бляскаво Коледно посрещане. „Аз си представях - отбелязва кралят владетели за военна подкрепа. Приет в Париж от френския крал Шарл VI, императорът впечатлява професорите от Сорбоната с научната си ерудиция. Неговите изтънчени маниери предизвикват искрено възхищение в двореца Елтм, където английският крал Хенри IV му устройва бляскаво Коледно посрещане. „Аз си представях - отбелязва кралят владетели да бъде принуден от сарацините /т.е. османските турци/ да

пътува от най-далечния Изток до най-крайния западен остров, за да търси помощ срещу тях... О, Господи, какво направи от древната слава на Рим“. С тези трагични примери за предсмъртното културно превъзходство на средновековната Стара Европа известният английски историк Стивън Рънсман въвежда читателя в познатата у нас монография „Падането на Константинопол“.

Натрупаните през Средните векове различия между европейския Запад и Изток предопределят Великата схизма от 1054 г., документирана с анатемите, които си отправяват папа Льв IX и патриарх Михаил Керуларий. Църковният разкол обосновава идеологически удара, нанесен от Четвъртия кръстоносен поход върху Византия в началото на XIII век. Комерсиалната алчност на западните кръстоносци намира безпримерна реализация в грабежа, последвал превземането на Константинопол на 13 април 1204 г. Според достоверните сведения на френския рицар Жофроа дьо Вилардуен, участник в събитията, трите последователни пожара във византийската столица унищожават толкова сгради, колкото притежават съвкупно трите най-големи градове във Франция. Кръстоносната вакханалия разрушава изключителни паметници на античното изкуство - статуите на Херакъл и Хера Самосатска, скулптурата на Парис със златната ябълка, статуята на Елена Троянска и множество други знайни и незнайни шедеври. Прочутите Лизипови коне по нареждане на венецианския дож Енрико Дандоло са пренесени във Венеция. Кръстоносната вандалщина не щади великолепните православни храмове, съсипани са константинополските библиотеки с безценното им книжовно богатство. Свещени християнски реликви, сред които и прочутата Торинска плащеница, са плякосани от кръстоносците по указания на католическото духовенство. Отвоюването на Константинопол през 1261 г. ознаменува възкресяването на Византия, но въпреки старите хегемонистични претенции, нейният политически ръст не надхвърля политическите рамки на една по същество обикновена гръцка държава. Политическата екзекуция на средновековната Стара Европа е довършена на 29 май 1453 г.,

НА СТР. 3

ДО ЕВРОПА И НАЗАД

(за впечатленията на един възрожденски пътешественик)

Елена ГЕТОВА

През септември 1874 г. в популярния цариградски вестник „Напредък“ се появява обемна статия със заглавие „Пътни впечатления“. Няколко месеца по-късно се публикува и продължението. С това обаче приключва пътеписното намерение, въпреки обещанието на автора да води редовни кореспонденции с редакцията и да дава точни сведения за посетените места. Този пътепис като че ли остава встрани от интереса на изследователите.

Св. Гюрова само го споменава, когато насочва вниманието си към онези текстове, които не обхващат българската природа и селища. Малко по-подробно на него се спира Ст. Елефтеров, отбелязвайки, че именно тук „утилитарната трактовка на пътеписа отслабва и отстъпва мястото си на по-широк и по-ясно изявен творчески подход“.

Действително авторът - Стефан Панаретов не се вписва в познатата възрожденска традиция. Със своя пътепис той не преследва дидактически цели, и е пътешественикът, който пресъздава личните си впечатления от една недалечна, но все пак непозната европейска действителност. Ясно извеният творчески подход насочва към редица сходства с текстове на европейски пътешественици.

Европейецът пътува по българските земи с цел опознаване, съприкосновение с обвения с романтизм екзотичен свят на Ориента. Зад този импулс стоят по-скоро любопитството и копнежът по срещи с непознатото. Известно е, че първите описания на българските земи са дело на чужди пътешественици. В „Записки за България и за българите“

Л. Каравелов споменава по този повод:

„Ако в последните десет години и да са излезли на различни езици множество пътешествия по България, по Тракия и по Македония, но тие страни все още остават и за нас, и за европейците terra incognita. Всичките тие пътешественици - изключва се В. И. Григорович, Ами Буе, Киприян Роберт, Др. Барт и Др. Хан - са писали повърхностно, без определена цел и без особен предначертан план.“¹

И във възрожденската преса се появяват известия за пътуването на чужденци по българските места. Във в. „Напредък“ (20 юли, 1874) рубриката „Книжевни вести“ не само оповестява появата на поредния пътепис, но откроява мястото и значението на тези текстове в българската култура.

„Пътувание по европейска Турция от Д-р Барт, Берлин, 1874. (Reise drch das mnere der Europeischen Turkei) -

Като оповестяваме за появяването на тази книга ний ще направим една бележка. От много време насам Европейците, Немци, Френци и

Англичани пътуват по Европейска Турция и печатат своите пътни впечатления, бележки и описания. За нас, за нашата книжнина са от голяма интересност всички тези книги и всеки, който са потруди да преведе и напечата една от тях, той прави една добра работа, една заслуга на нашата книжнина. Ако нямаме възможност да си изучаваме сами, ако нямаме средствата да направим сами описание в географическо и геологическо отношение на наше-

Стефан Панаретов

то отечество, ний можем да се възползваме от готово написаното. Или искаме чужденците да преведат или да напишат **на български** своите описания на нашенско?“²

Пътеписът на Ст. Панаретов на пръв поглед не преследва практически цели - не описва обществено значими събития и обекти, пазещи историческата памет на нацията. Той не компенсира и споменатата в цитата празнота от собствени български описания. Пътеписът в текста на Панаретов потегля на път не за да проучва български места. Той пътува, защото **копнее** да се докосне до непознатото.

„Но идеята, че аз отивах в една страна, която днес занимава първо място, сравнително с другите части на глобуса, по своето образование, науки и изкуства, ма възхищаваше. Аз щях да видя с очите си онези страни, за които бях толкоз много чел в книги и слушал от хората да приказват за тях. „Европа“ беше моето **ежедневно бълнувание** и сега моите мечтания щяха да са ось-

ществят.“³

В този случай съществен смислоспораждащ признак в текста се оказва пътуването за удоволствие. Това е лично пожеланото опознаване на един любопитен свят - Европа. Познат, предварително оформен като знак, светът Европа е притегателно място за любознателния пътешественик. Подготвен за разнообразието, неговият поглед долавя изобилие от различия, но и сходства между Изтока и Запада.

Стефан Панаретов не е случайният пътешественик, инцидентно попаднал в зоната на срещи между културите. Той пътува често - служебно или като лично намерение. Познава редица европейски държави - Англия, Франция, Италия, Австрия, Русия. Завършил блестящо Робърт колеж в Цариград, той остава там като преподавател по български и старославянски езици почти 40 години (1871-1914). Един активен политик, чиео съдействие и служба на отечеството не престават до края на живота му. Той е първият български пълномощен министър във Вашингтон (1914-1925). Български делегат на ОН в Женева. Сътрудник на редица възрожденски периодични издания („Напредък“, „Зорница“, „Македония“) и активен член на Българското книжовно дружество (1884). Зад динамичната биография на преподавателя и дипломата стои любопитството на пътешественика, на съзрателя на различията и сходствата между световите и на възможното общуване между тях. Важен композиционен елемент в пътеписа например са сведенията за историята на посетените градове - Сира, Триест, Юдине, Верона, Инсбрук, както и за природните забележителности в Австрийските Алпи.

Стефан Панаретов е интелектуалецът, който може да освободи сетивата си за новите възприятия. Може да ги осмисли, анализира и, което е съществено, да ги представи на езика на възрожденската актуалност, като ги публикува в пресата, което прави пътните му впечатления стойности и интересни и днес.

СТАРА И НОВА ЕВРОПА

ОТ СТР. 2

когато османският султан Мехмед II Завоевател триумфира в превзетата византийска столица. Омаломощеното в сянката на Османската империя балканско православие за няколко столетия е фатално откъснато от възходящото развитие на модернизираща се Нова Европа.

Днес предстоящото ни присъединяване към Европейския съюз е пропагандирано като панацея за нашите обществени недъзи. Най-кресливи в тази бясна пропаганда са новите еничари - нетърпящите възражение безотечественици, тъпчеши с

рenegатско усърдие скрижалите на българската нация. За еничарския псевдоелит българската древност е досадна преграда пред евентуалното ни поевропейчване. Но нима българите като интегрална част от историческата Стара Европа не са исторически европейци? В отговора на този въпрос се съдържа изначалната дилема на съвременния български избор. Без осъзнато достойнство, извиращо от метафизиката на нашата национална съдба, ние няма да бъдем нито българи, нито европейци. Защото една истинска Нова Европа не може да бъде нещо друго, освен Европа на суверенните европейски нации.

¹ Цит. по: Възрожденски пътеписи. С., 1969., с. 167.

² Напредък, № 3, 20 юли, 1874. (Маркирането е мое. Е. Г.)

³ Напредък, №8, 21 септ. 1874. (Маркирането „Европа“ е в оригинала. Другото - мое. Е. Г.)

ЮБИЛЕЙ

„БЪРЗАЙТЕ ДА ПРАВИТЕ ДОБРО, ЗАЩОТО ЧОВЕШКИЯТ ЖИВОТ Е КРАТЪК..“

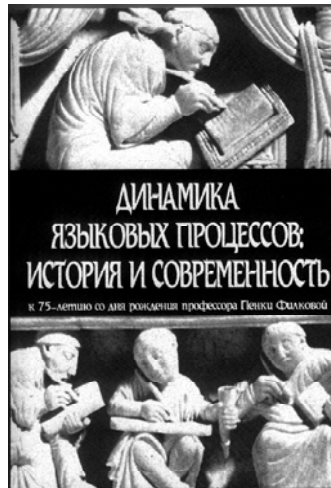
Това беше краткото послание от проф. д-р Пенка Филкова към присъстващите на тържеството, посветено на нейния 75-годишен юбилей. Домакини бяха Катедрата по руска филология и Данчовата къща на Стария Пловдив.

Официалната част на празника започна със задушевно обръщение на гл. ас. Атанаска Тошева, изрече топли думи на уважение, благодарност, възхищение и много обич към Учителя, Колегата, Човека Пенка Филкова. Думи, напиращи в сърцата на всички в залата. Чувствата обясняват, че словата могат да не са подредени и гладки, но искрено прозвуча признанието на гл. ас. Тошева - *“Надявам се, че мога да се нарека неин последовател...”*. От името на ректора и деканското ръководство на Факултета доц. д-р Ирина Чонгарова връчи на юбилярката Почетния знак на Пловдивския университет, книга с изключителна библиографска стойност (второто фототипно издание на бележника на Христо Ботев) и почетна грамота за изключителния ѝ принос в развитието на лингвистичната наука, за всеотдайната ѝ преподавателска дейност, за научната, обществената и човешка коректност, утвърждаващи дух на академизъм, толерантност и лична съпричастност в мисията на Просветителя. Отношението на колегите от катедрата беше възпълнено в символния подарък - ръчно рисувана икона на Божията майка, - поднесен с пожеланието да пази, да закриля... Сълзите в очите на юбилярката бяха от щастие!

Ръководителят на катедрата по руска филология доц. д-р Стефка Георгиева подробно представи издания в чест на годишнината сборник *Динамика языковых процессов: история и современность*. Сборникът е инициатива и дело на катедрите по руска филология в Пловдивския и Софийския университет. В него са събрани научни изследвания на колеги от двете катедри, от други факултети на Софийския университет, от БАН, от Ве-

ликопърновския университет, от Шуменския университет, от Икономическия университет във Варна, от университета в Белград. Проблематиката на сборника е с широк диапазон - история на езика, лингвокултурология, езикови контакти, социолингвистика, лексикология, фразеология, граматика, семантика, лингвистика на текста, стилистика, превод и методика.

Уютната атмосфера и възрожденският дух на Данчовата къ-

ща бяха адекватен фон и за втората част на празника, която започна в стаята с алафрангите с пълни чаши и с красивите звуци на *Многая лета*. Обичта към юбилярката се изливаше в тос-

Проф. Пенка Филкова

товете, в игрословието на поздравата от ст. ас. Таня Атанасова - импровизация в стила на старинните поетични текстове, в страстта на руските романи, в специално създадената за нея песен съгласно традицията на Катедрата по руска филология.

Професор Пенка Филкова е родена в Казанлък. През 1951 г. завършва специалност Руска филология към Филологическия факултет на Софийския университет и постъпва като аспирант в Първа катедра по Руски език на същия факултет. През 1957 г. защитава кандидатска дисертация на тема *Неполногласная лексика в русском литературном языке*. През 1961 г. постъпва на работа в Софийския университет като асистент по историческа граматика на руския език. Длъжността доцент по история на руския литературен език П. Филкова получава през 1972 г., а през 1973-1974 г. е преподавател по

руски и български език в г. Манхайм (Германия). От 1978 г. чете лекции по история на руския книжовен език в Пловдивския университет и във Висшия педагогически институт в Шумен. Темата на защитената от нея през 1988 г. докторска дисертация е *Старобългарские и церковнославянские лексические элементы в русском литературном языке*. През 1989 г. тя става професор, от 1990 г. до 1994 г. завежда Първа катедра по руски език на Софийския университет и е член на Специализирания съвет по езикознание в състава на ВАК.

Професор П. Филкова е автор на повече от 100 научни трудове. Централно място в нейните научни изследвания заема темата на старобългарското и церковнославянското наследство в руския литературен език.

Членовете на Катедрата по руска филология в Пловдивския университет ще продължават да чакат деня, в който тя пристига за поредната си лекция пред студентите.

Красиви и справедливи са думите на доц. д-р Константин Попов, дългогодишен колега и приятел на П. Филкова. С тях започва сборникът и те са първият допир с юбилярката за човек, който не я познава: *Огромна е радостта да общуваш с професор П. Филкова, да се възхищаваши от нейната богата ерудиция, от нейното умно слово, от постоянното ѝ желание да бъде полезна в опитите за научни открития на млади учени. Особено отличително качество на професор Филкова е умението да се радва на чуждите заслужени успехи в науката, изкуството и живота. Тя е винаги готова да помогне за всяко добро дело, затова като че ли в най-голяма степен известният призив на Виктор Юго има за адрес на поклонение П. Филкова: “В този свят има само едно нещо, пред което сме длъжни да се прекланяме - гения, и едно нещо, пред което трябва да паднем на колена - добротата.*

На проф. Пенка Филкова

*И златото все някога ще потъмнее,
одеждите и те ще овехтеят,
и само чийто дух като свежица бодро греє
блажен ще е, и сред човеците
доброто няма да изтлее.*

*Благодарим за благородната Ви топлина!
Да е честита светлоструйната душа!*

Наталия Христова

Катедра
по руска филология

УНИВЕРСИТЕТ

ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА СИ ПОДАВАТ РЪЦЕ

Повече от десет години студентите от специалностите Руска филология, Български език и руски език и Руски език и западен език при Пловдивския университет провеждат учебната и стажантската си практика по руски език в училище - база "Алеко Константинов". Резултат от дългогодишното сътрудничество е създаването на езиковата система "Карусел", която се издава от пловдивската издателска къща "Летера".

Системата е предназначена за началната степен на българското училище и включва учебници, работни тетрадки, методически ръководства и аудиокасети. Автори на системата са преподавателите по методика на обучението по руски език към Катедрата по руска филология - доц. Снежана Пейчева и гл. ас. Катя Ганева, а също така и базовите учители Красимир Ангелов, Мария Николова, Васка Гуджева и Надя Паунова. Амбициозната цел, която си поставят авторите - да създадат една съвременна комуникативно ориентирана система, която да предизвика интерес към изучаването на руския език, вече има и конкретни

резултати. Първите два учебника преминават успешно конкурсите, организирани от МОН, и се радват на добър прием сред учителите по руски език, а учебникът за втори клас "Карусел" 1 спечели наградата на Европейската група на издателите на учебници (EERGA) на панаира на книгата във Франкфурт. Наградата е спечелена в конкуренция с 13 водещи европейски издателства от Великобритания, Австрия, Германия, Финландия, Русия и др., като учебникът е оценяван комплексно по стандартите на ЕС за съдържание, методика и оформление. В интервю по повод наградата директорката на издателството На-

Корицата на отличното издание

Грамотата, удостоверяваща европейската награда

дя Фурнаджиева споделя: "Авторският колектив демонстрира изключителен професионализъм. Той успя да изгради учебника върху съвременните и актуални идеи на комуникативното обучение, да предложи една балансирана система за формиране на навици и изграждане на умения, да намери ефективни начини за общуване със средствата на руския език. И не на

последно място - да предложи страноведческа информация, която подготвя опознаването на руската култура".

В момента авторите работят над третия учебник от системата, който е предназначен за учениците от четвърти клас.

"Пловдивски университет"

СТО ГОДИНИ СЛЕД ГОДИНАТА „ЧУДО“

Академик Матей Матеев - председател на Съюза на физиците в България, изнесе в Пловдивския университет лекция на тема „Сто години след годината „чудо“ на Айнщайн (1905-2005)". Преподаватели, студенти и ученици бяха изпълнили до краен предел 6 аудитория, за да научат нещо повече за учения, който се превърна в един от символите на отминалия XX век.

Лекцията беше първото от поредицата събития, които ще отбележат стогодишнината от публикуването на епохалните трудове на Алберт Айнщайн. Тогава 26-годишният чиновник в патентното бюро в Берн, Швейцария, само за няколко месеца представя фундаментални открития, направени в три различни области на физиката: квантовата теория (фотоэффекта), Специалната теория на относителността и статистическата физика (Брауновото движение). Разбира се, признанието не

идва изведнъж, защото значимостта на неговите трудове е схваната от малцина. Нужни са години, за да осъзнае научният свят какво се е случило и Айнщайн да бъде избран за професор в института на Макс Планк в

правени от Айнщайн през 1905 г., които трасират пътя за някои дялове на физическата наука години напред, даде повод президентът на Европейския съюз на физиците Марсиал Дюклоа още през 2000 г. да предложи

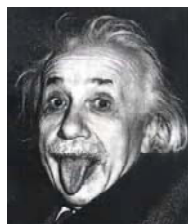
ООН излезе със специална резолюция. Целта, която се поставя пред Световната година на физиката, е да се привлече общественото внимание, да се засили интересът, особено на младите хора, към тази фундаментална природна наука. Предвиждат се множество прояви: конгреси, конференции, изложби, дискусии, свързани с перспективите на физиката през XXI век - обучението по физика, интердисциплинарния характер на физиката, нейния ефект върху възникването на нови научно-технически области и др.

Колегите от Физическия факултет планират в Пловдивския университет и в град Пловдив да се проведат редица мероприятия, свързани със Световната година на физиката, за които ще ви информираме по-нататък.

"Пловдивски университет"

ОРГАНИЗАЦИОННИЯТ КОМИТЕТ ЗА ЧЕСТВАНЕ НА СВЕТОВНАТА ГОДИНА НА ФИЗИКАТА - 2005 ОБЯВЯВА КОНКУРС „ФИЗИЦИТЕ СЕ ШЕГУВАТ“ (стихове, фейлетони, вицове, карикатури)

с право за участие на студенти от всички специалности
Срок за изпращане: 30 март
Награди и изяви: на 1 април
 Адрес: катедра „Атомна физика“
 За проф. Никола Балабанов

Берлин. Той получава Нобелова награда за физика през 1921 г. за обяснението си на фотоелектричния ефект и за своите „заслуги към теоретичната физика“.

Значимостта на откритията, на-

2005 г. да бъде обявена за „Световна година на физиката“. На Третия световен конгрес на физическите съюзи (Берлин, 2000 г.) предложението беше прието единодушно, като по-късно бе подкрепено от ЮНЕСКО, а

Профили**ПРОФ. ДФН ДИАНА ИВАНОВА****В ДИНАМИКАТА НА НАШАТА FILOLOGIA SACRA**

Неотскоро граматичните учения, създавани от преподавателските екипи в утвърдените от нас университети, се схващат като продукт на езикови школи. Така например многократно е споделяно, че езиковедската българистика, изграждаща се в Пловдивския университет, доминира в сферата на науката за съвременния български книжовен език. И ако това е безспорен пресъжител, то към него трябва да се добави и устойчивото наличие на елемента, който свързва синхронната система и предхождащата я по-далечна диахрония - новобългарската книжовноезикова история. Неин ярък представител е проф. дфн Диана Иванова от Катедрата по български език.

През лятото на 2004 тя успешно завърши 4-годишния си лекторат в Познанския университет "Адам Мицкевич", където не предпочете изследователското затишие: именно в този период достояние на научната общност станаха трудовете ѝ *"Традиция и приемственост в новобългарските преводи на Евангелието. Текстология и език"* (2002) и *"Езикът на Библията"* (2003). Плод на ползотворно сътрудничество с проф. Венче Попова е и публикуваната наскоро българска граматика за студентите българисти в Полша - V. Popova, D. Ivanova. "Zwizkla gramatyka ukzyka buigarskiego", Poznan, 2004. Граматиката е предназначена за практическо изучаване на българския език, изложението е в съпоставителен план и е подкрепено с богат илюстративен материал. В нея се съдържат всички дялове на съвременния ни език, както и много необходимият за началното иноезично усвояване речев етикет.

В реномираното "Internationale Zeitschrift für Geschichte, Kultur und Landeskunde Südosteuropas" (Международно списание за история, култура и странознание на Югоизточна Европа, т. 61/62, 2002/2003) немският славист проф. Клаус Шайнке от университета Нюрнберг-Ерланген изтъкна комплексния начин на работа, приложен в една по-ранна книга на проф. Иванова - *"По следите на анонимното авторство в печата през Възраждането"* (1999), както и коригирането на някои

традиционни грешни интерпретации в научната литература (пак там). По отношение на изследването *"Езиковите въпроси в българския периодичен печат през Възраждането"* (1998) се лансира мнението за широтата на тематичния спектър. Двете издания дават на рецензента достатъчно основание, за да заяви послание-

то си - задълбочената научна дейност на авторката в тази област трябва да продължава.

Настоящият текст е опит да представим динамичния творчески профил на проф. Д. Иванова, видян през докторантско-магистърски обектив.

Монографията *"Традиция и приемственост в новобългарските преводи на Евангелието. Текстология и език"* има за цел *"да проследи текстологичната приемственост и книжовноезиковата традиция в евангелските текстове през различните периоди на историята им"*. Един от аспектите, които целта налага, е свързан със значението на новобългарските преводи на

Проф. Диана Иванова

Евангелието в градивните възрожденски книжовноезикови процеси и с формирането на някои фонетични, граматични и лексикални норми. Текстовите особености са разгледани в тяхната синхрония, както и в диахронния им план: посредством преводите на Священото Писание обемна част от старобългарското езиково богатство е пренесена и в съвременния ни книжовен език.

Важен момент е фактът, че първите опити за съвременни преводи на Библията съвпадат с началния етап от създаването на новобългарския книжовен език и всеки от преводите е в релация с книжовната практика на съответния период и следва определен книжовноезиков модел. В преводаческата си дейност книжовниците повече или по-малко се опират и върху църковнославянската и домашната традиция, като не бива да се изключват и следи от влияние на руския превод на Евангелието (през втората половина на 19 в. езикът образец за нашите възрожденци е руският).

Що се отнася до новобългарските евангелски преводи и техните гръцки образци, преводите "се водят по онези византийски редакции, по които са ориентирани и част от старите славянски евангелски текстове".

В монографията си проф. Иванова оперира със значително количество ексерпиран материал, намерил задълбочено разработване на различните езикови равнища. Разгърнатата рецензия (сп. Български език, кн.2-3,

2003 г.) на доц. д-р Кина Вачкова вижда изследването като научно събитие, обогатило нашата библейска филология, което е плод на многогодишен труд, на зрял научен подход, на солидни теоретични основи.

Съвсем накратко ще представим и част от заключенията в монографията. Първо, възрожденските преводчици "допринасят за окончателния избор на демократичната основа в развитието на новобългарския книжовен език, като представят Священото Писание на език, достъпен за обикновения читател". С отдалечаването от нормата на църковнославянски границите на новобългарския книжовен език, основните му признаци и рамката на неговата нормативна система се очертават по-ясно. И не на последно място, разширява се филологическият кръгзор, избистрят се концепциите за езиково строителство, за основата на книжовния език и нормосистемата му, за водещите тенденции в книжовноезиковото развитие.

Доказателство за последователността на научните интереси на авторката е книгата "Езикът на Библията", където се разглежда евангелският текст на Синадалния превод от 1925 г., представяващ ценен източник за историята на българския книжовен език. В него намира израз крайният етап от оформянето на нормите. По това време не съществуват езикови спорове, понеже езикът на библейските преводи е решен практически още през 19 в. Проектират се характерните и за светската книжнина демократизиращи принципи.

Обобщавайки наблюденията и анализа върху езика на библейския текст, изследователката го определя като функционално пълноценен и притежаващ спецификите на книжовния език от началото на 20 век - единна, стандартна езикова формация, с норма и кодификация, стилистично диференциран, с инструментариум от лексикални, стилистични и синтактични средства. Разбира се, това не означава, че словото на Библията няма свои строго

Екология СРЕДНО-ЗИМНО ПРЕБРОЯВАНЕ НА ВОДОЛЮБИВИТЕ ПТИЦИ В БЪЛГАРИЯ

Камелия ДИМИТРОВА

В периода 14-17.01.2005 г. за шестнадесета поредна година единствената национална природозащитна организация в страната - Българско дружество за защита на птиците (БДЗП) /Bird Life Bulgaria, проведе средно-зимно преброяване на водолюбивите птици на територията на цялата страна, като част от своите природозащитни дейности.

Общо 190 души, разпределени в 39 екипа, участваха в преброяването на птиците и мониторинга на 120 влажни зони в цялата страна - Дунав, Черно море, крайбрежни и вътрешни езера, микроязовири, язовири, поречия на реки, рибарници.

Участие взеха 168 доброволци и 32 представители на природни паркове и партниращи на БДЗП държавни природозащитни институции и организации. За трета поредна година преброяването бе финансово обезпечено от Датското орнитологично дружество / Bird Life Denmark.

Неведнъж хора - стимулирани от темата за средно-зимното преброяване, задават на активисти на организацията въпросите: „Защо броте птиците?“, „По-какъв начин ще ги преброите?“, „Кои птици преброявате“ и ред други въпроси. А отговорите на тези въпроси са следните:

Средно-зимното преброяване на водолюбивите птици в България е част от общото международно пре-

брояване на водолюбивите птици в цяла Западна Палеарктика (Европа, Близкия Изток и Северна Африка), което се провежда през януари и е координирано от Wetlands Inter-

national. Преброяването има за цел: да установи числеността, видовия състав и местата на струпване на водолюбивите птици; да се проследят промените в числеността и разпространението им; да се проследи съ-

стоянието на влажните зони; да се проследят заплахите за птиците по местата за зимуване, както и тенденциите им през годините; да се анализират събраните данни, за да се определят приоритетните действия за опазване на видовете и местата за зимуване. Преброяването осигурява научно достоверна информация за вземане на управленски решения, за нуждите на националната система за мониторинг на МОСВ и за нуждите на Рамсарската конвенция (Конвенция за влажните зони, като местообитание за водо-

години. За района на Пловдив по-интересните наблюдения са тези от яз. Пясъчник, където бяха установени по изгрев слънце 1626 броя Големи белочели гъски, над 2690 Зеленоглави патици, 13 Бели ангъча и други видове с обща численост 5274 индивида. В яз. Паничери бе наблюдаван редкият вид червен ангъч. За района на гр. Пазарджик интерес представляваше наблюдението на петнадесетина неми лебеди, които зимуваха в рибарници Звъничево. По течението на р. Марица бяха установени 1303 индивида от световно-застрашения вид - Малък корморан и над 626 броя Жълтокраки чайки и 1443 Речни рибарки.

Нехарактерното топло време за тази част от годината допринесе за наблюдението на земноводни и влечуги с нетипична зимна активност, както и няколко вида птици - есенни мигранти за нашата страна, сред които Голям креслив орел, наблюдаван от екип на БДЗП в района на Чирпанското блато. На яз. Крушево беше наблюдаван интересен за орнитофауната на страната вид - Блатна сова. Типичното гнездовище на вида е в Украйна, Сибир и Скандинавските страни, за територията на нашата страна е рядък и е включен в Червената книга на България.

Традиционно висок бе и медийният интерес към преброяването. Екип на предаването „Очи в очи с животните“ на БНТ засне филм за средно-зимното преброяване в цялата страна. За района на гр. Пловдив акцентът падна върху нощувката на малките корморани, яз. „Пясъчник“ и чапловата колония около яз. „Паничери“.

За съжаление бяха констатирани и някои обезпокояващи тенденции, като например използването на отрови за борба с гризачите на много места, които са причина за все по-вече случаи на намерени мъртви птици (основно хищни) на голям брой места в страната.

Резултатите от преброяването за цялата страна се обработват и ще бъдат публикувани, като най-удобният начин да се запознаете с тях е на сайта на БДЗП - www.bspp.org.

любивите птици).

Преброяването се реализира по общоприета, стандартна методика от всички страни, участващи в неговото реализиране. Тази методика е залегнала и в официалната национална програма за биологичен мониторинг в България.

Обект на средно-зимното преброяване са всички видове птици, за които влажните зони са основно местообитание - източник на храна, място за почивка и/или отглеждане на потомство. Постоянен обект на средно-зимното преброяване са и грабливите птици изцяло зависещи от влажните зони - Морски орел, Орел рибар, Тръстиков блатар, както и някои други видове, за които е известно, че изцяло се придържат към влажните зони: Земеродно рибарче, Воден кос, Мустакат синигер, Тръстикова овесарка и Блатна сова. Включването на тези видове в Средно-зимното преброяване позволява да се направи по-реална оценка на зимуващите им популации в страната ни.

Поради високите температури, нехарактерни за този период от годината, наблюдаваните видове и техните числености бяха значително по-ниски в сравнение с изминалите

ПРОФ. ДФН ДИАНА ИВАНОВА...

ОТ СТР. 6

идентични съставки, които го характеризират и отличават. Съществуват отделни елементи (лексикални и граматични), които са емблематичен код, маркери на библейския текст. Именно те позволяват тези функционални промени, обособени, да приемат названието библейски стил.

Съпоставката на Синаодалния превод с възрожденските преводи сочи, че в него езиковите средства са значително усъвършенствани - нормата има стабилност и равновесие, и то на всички езикови равнища.

Базирайки се на личното ни познание с учения и човека Диана Иванова, усещаме необходимостта да загатнем и една нейна особена черта - благодетелното

й отношение към развитието на младите филолози и студентите по филология, обзети от стихията да докоснат евристичния миг в лингвистиката. Както стана ясно, профила на фокусирания от нас езиковед уплътняват по-специализирани трудове. Остава да й/си пожелаем появата на бъдещи книги, където конкретните проблеми от историята на новобългарския книжовен език - със своя индивидуален смисъл и обща съотнесеност - ще бъдат обобщени в един нов учебник или малка езикова енциклопедия в тази сфера.

**Борян ЯНЕВ,
Тенчо ДЕРЕКИОВЛИЕВ,
Лингвистичен клуб
“Проф. Борис Симеонов”**

Пътеник

ДОКОСВАНЕ ДО ЖИВАТА

Гл. ас. Методий АНГЕЛОВ

Полуостров Атон е най-източният от трите малки полуострова, разположени на юг от полуостров Халкидики. През 481-ва година сл. Хр. по указ на царя на Персия Ксеркс в началото на полуострова е бил прокаран канал, който свързва морето от двете страни на полуострова. На дължина той е около 55 км, а на ширина - в най-тясното си място, е около километър и половина, а в най-широкото - дванадесет километра. Три четвърти от него има нисък релеф, покрит със заоблени и силно обрасли хълмове, а в южната част - на края на полуострова величествено се издига връх Атон. Той е висок 2033 м, има алпийски характер в горната си част и стръмно се спуска към морето на юг.

Мястото е величествено и впечатляващо. Планината и морето се срещат и образуват красива брегова линия с живописни заливи, кристално бистра вода и тайнствени пещери. Растителността в края на месец ноември беше свежа и зелена, както в нашата страна през юни. Между другото трябва да спомена, че къпането в морето и плажът на Света гора са забранени. Благодарен съм, че имах възможността да се движа пеша по горските пътеки, по които са стъпвали нозете на светци през вековете и на духовни будители от всички православни народи, идвали тук, за да обменят идеи и за благословение.

Света гора има особен автономен статут на самоуправляваща се територия в рамките на днешна Гърция, а през вековете - в рамките на Византия и Османската империя. Още в ранното средновековие монашеската република /както наричат Света гора/ получава автономия и особени облекчения от византийската държава. Ползвала се е със закрилата на византийските императори и нейната сухопътна граница е била охранявана от византийски войници. От Средновековието и до днес е била освободена от данъци и всякакви налози. Превземали са я латините, а войските на Мурад I стъпват на Света гора през 1380 година. Той дава особени привилегии и я запазва от погроми срещу задължението да се изплащат данъци на турската държава. През 16-ти век султанът ѝ предоставя самостоятелен статут и я освобождава от данъци. Това ѝ дава възможност отново да се възстанови. В своята многовековна история монашеството на Света гора има

своите периоди на разцвет и упадък.

Днес единственото място в света, където се е запазило държавното знаме на древна Византия е Света гора, която го има за свое собствено знаме. Може да го видите по фериботите и корабите, собственост на Света гора, по някои обществени сгради, както и по документите, издавани от Света гора. Знамето е жълто с византийския герб върху него. Той представлява двуглав орел, държащ скиптер и меч. Понастоящем на Атон има около 2200 монаси, преобладаващо гърци. Има монаси и от други националности, но те са значително по-малко на брой. Може да срещнете българи, сърби, румънци, руснаци и украинци. Срещат се и доста руски работници, някои от които са нелегални.

Административният център на Света гора е столицата Карея. Тя е разположена в средната част на полуострова, на около 4 часа път пеша от българския манастир. В столицата се намира резиденцията на управляващия Гората, Светия събор /Светия кинотис/, който се явява местния парламент /законодателната власт/, състоящ се от 20 души. Негови членове са игумените на всичките 20 големи манастира. Отделно Света гора си има органи за административна и изпълнителна власт, както и различни служби, включително и такива, свързани с правосъдието. Духовно Атон се подчинява на Константинополската епархия и е под властта на Вселенския патриарх. За международните отношения на

Предлагаме ви впечатленията от 10-дневното пребиваване в Света гора на гл. ас. Методий Ангелов - преподавател от катедра "Естетическо възпитание" при Педагогическия факултет.

Света гора отговаря Министерство то на външните работи на Гърция. Пътищата между манастирите са предимно меки или макадан, или горски пътеки. В областта около връх Атон се достига единствено пеша или с товарен добитък, което я прави труднодостъпна за поклонниците, особено поради стръмния и труден терен.

В столицата Карея всички големи манастири имат свои представителства - конаци, които са малки хотелчета с ресторантче. Сградите не

за всичко. Щом стъпиш на нейната територия, оттам нататък теб те смятат за гост-поклонник и храната и нощувките са ти безплатни. Във всеки манастир или скит можеш да останеш и да пренощуваш, като се храниш заедно с монасите на братската трапеза. Но само за едно денонощие.

Ако желаеш да влезнеш на Света гора може да го направиш или само като поклонник, или ако се занимаваш с научна дейност, която е допустима и се счита за полезна от ръководството на съответния манастир или от ръководните органи в Карея, или като работник, или разбира се, ако искаш да останеш там като послушник и монах. Тук свободният достъп на туристи не е разрешен. Не само заради опазването на изключителните архитектурни, исторически и културни ценности, но най-вече заради запазване на мира, спокойствието и онази неповторима, наситена с духовност атмосфера, която струи отвсякъде. Ограничението за туристи, зяпачи и безделни хора, убиващи времето си с нови впечатления и търсеци емоции, помага да се съхрани най-главното - тишината и атмосферата на вглъбеност и молитвена съзерцателност, необходими за духовния подвиг, който е част от ежедневието на монасите тук. Всъщност, ако иска човек да влезне на Света гора, трябва да се обърне към нейния консулски отдел, който е в Солун и да заяви кой манастир иска да посети. Тогава се прави запитване до игумена на съответния манастир и ако той се съгласи, ви се издава виза /наричат я диамонтирио/, в която изрично се посочва кой е манастирът гостоприемник. И така ви допускат до територията на монашеската република. Игумените имат право да приемат гости само до 4 дни. Ако искате да посетите Света гора за по-дълго време, е необходимо изрично разрешение на консулската служба в Карея. Веднъж стъпили на затворената територия, вие можете да се движите без ограничения и да бъдете гост като поклонник на всички други манастири свободно, но спазвайки условията - само за едно денонощие.

Методий Ангелов до знамето на Света гора

са високи - до четири или пет етажа са най-високите. Има няколко къси улички с магазинчета за сувенири, хранителни стоки и други по-дребни стоки и неща от първа необходимост. Всъщност тук е единственото място на целия Атонски полуостров, където можете да си купите нещо за ядене. Човек би си помислил, че попадйки на Света гора ще умре от глад. Така ни бяха подплашили мои познати, които са били в българския манастир през 80-те години на 20-ти век. Затова ние порядъчно се запсихме на идване, носейки със себе си доста храна. Да, ама не! Оказа се, че на Света гора са помислили

ИСТОРИЯ НА СВЕТА ГОРА В АТОН

Поради своята затвореност се е получило така, че на практика Атон се е превърнал в особен исторически и природен резерват. Запазени са многобройни културни и исторически забележителности от Средновековието в техния автентичен вид. Може би няма друга област в Европа, където нещата да са съхранени така в напълно запазен вид, както човек може да ги види тук, на Света гора. Крепостните стени и бойните кули, познати ни от Средновековието, тук са напълно обичайна гледка. Почти всеки манастир има пирг - бойна кула, изградена изключително от камък, която е с височина колкото 8-10 етажна сграда. Изграждането на тези бойни и укрепителни съоръжения се е налагало поради уязвимостта на манастирите от честите пиратски набези откъм морето.

В културно отношение Света гора е пазителка на многочислени ценности. В някои от манастирските комплекси човек може да влезе в църквите, както и в цели зали, изпълнени със стенописи от елитните стилове на византийската стенна живопис. В много от манастирите се съхраняват икони, църковни утвари, древни ръкописи, царски грамоти и други реликви с историческа и религиозна стойност от византийската епоха. Бях особено впечатлен да видя икони от 8-ми и 9-ти век, стенни и подови мозайки от 9-ти или 10-ти век. Понастоящем се отпускат значителни средства по линия на Европейския съюз за консервация и реставрация. Съществува разбирането, че това са общоевропейски ценности, уникални със своята културна и историческа значимост, древност, автентичност и концентрация на едно място. Почти във всички големи манастири ще видите високи кранове и да се извършват строителни и реставрационни дейности.

Особено голяма роля за православните народи от Източна Европа са играли манастирите на Атон по време на османското робство. Тук хората са срещали съхранени следите от историята на своите народи, отблясъците от тяхното могъщество. В периоди на подем техните царе и държави са се надпреварвали в дарителство. Един от най-големите дарители е бил и българският цар Иван Асен II, по чето време Атон е бил под властта на неговия скип-

тър. Тук се съхраняват ценни документи и реликви, свидетелстващи за някогашната сила и мощ на поробените народи. Света гора е било може би единственото местенце на цялата територия на Османската империя, където православните народи са имали своето късче свобода. На Атон са се обменяли идеи, духовни знания, създавали са се контакти, поддържал се е религиозният дух и се е пробуждало националното самосъзнание. Това е било мястото на духовен и културен обмен за целия православен свят. Не случайно тук Паисий написва своята „История славяноболгарска“. На друго място по онова време това не би могло да се случи. Тук се създават в началото на 18-ти век и първите ки-

Банското крило на Зографския манастир

лини училища, които впоследствие се разпространяват и в другите части на Турската империя.

Особена нематериална ценност представлява известното византийско пеене, което и сега се практикува в манастирите на Атон. В нашия манастир службите се водят по този начин и имат особена дълбочина и мистичност. Имах възможността да се наслаждавам и една нощ на това пеене по време на храмовия празник на манастира Дохиар. Бяха поканили известни певци на папаческото пеене от целия Атон. Службата се водеше на гръцки език и имаше особена тържественост и сила. Да си призна, когато водещият започна да споменава в тайнствената атмосфера на храма, осветена само от живите пламъчета на свещите, имената на ктиторите на манастира - известни ни от историята имена на византийски императо-

ри, тръпки ме полазиха. Сякаш с някаква машина на времето се бях пренесъл 10 века назад в друга епоха. Това чувство беше особено силно, защото не само, че цялата обстановка беше автентична от онази епоха, но беше и жива, действена. Това не беше стерилната музейна среда, в която човек се среща с произведенията на изкуството или разглежда исторически реликви, а живо дихание от една славна епоха. Тук разбрах на практика какво означава „жива историческа памет“. Самото пеене и молитвата за императорите - ктитори, имаше особено силно въздействие, внушаващо непреходност. Странното усещане за извънвременност на някои места при посещението ми там се за-

силваше и от факта, че часовниците по манастирските кули бяха настроени да показват византийското време /7 часа назад от нашето/ и манастирският ритъм на начина на живот беше съобразен с него. Стана ми ясно защо някои гърци, които срещам, изпитвах такава силна национална гордост и патриотизъм - тук следите на тяхното древно величие бяха още живи.

Навсякъде, където и да отидеш на Света гора, ще се сблъскаш с исторически и културни забележителности. Тук историята е будна. Човек често среща места или реликви, или пък предания, които са свързани с известни и познати личности. Може би се изисква малко повече внимание, а и някой, който да те въведе, покаже и разкаже - и тогава наистина сякаш се пренасяш във времето и историята става настояща. Например, когато президентът Георги Първанов подари копие на Самарското знаме и така постави началото на

музей в нашия манастир „Свети великомъченик Георги Зограф“, аз бях озадачен - защо пък точно това. Оказа се обаче /това научих по времето на тържествения обяд, докато четяха историята на Самарското знаме/, че целият генерален щаб на руската армия - включително генералите Гурко, Скобелев и Столетов, след подписване на мирния договор в Сан Стефано са дошли на поклонение в Света гора и са посетили българския и руския манастир. В нашия манастир те са оставили дарения и грамоти, както и са написали своите впечатления, които се съхраняват и до днес. В момента, в който видиш подписите на генералите или почеркът на патриарх Евтимий, или този на отец Паисий - тогава наистина историята става настояща. Самото Самарско знаме след освещаването в град Самара е било поставено една нощ върху мощите на св. Алексий. Така то наистина се е превърнало в светиня, която има стойност по-голяма от тази на едно обикновено полково знаме. Това е светиня, фокусираше в себе си надеждата и вярата на българския и руския народ - близки по кръв и братя по вяра. Между другото, трябва да кажа, че уважавам руския народ, но не мога да се нарека нито русофил, нито русофоб. На Света гора обаче почувствах както никъде другаде близостта на двата народа. Не само в нашия манастир, но и от впечатленията ми с руснаците, които срещам на другите места по Атон, както и на тези в руския манастир. Имаха необикновено топло и дружелюбно отношение към нас. Просто усещаш, че между нашите народи има някаква исконна връзка. Не, не си внушавам. Неслучайно казах, че не съм русофил, но когато усещаш, че се отнасят към теб с обич - а те ни се радваха, когато ни срещаша, не може да не откликнеш на това чувство. Сякаш виждах по-малкото си братче. Поне тези, които аз срещнах, се държаха така.

110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ГЕО МИЛЕВ

ГЕО МИЛЕВ И БЪЛГАРСКИТЕ АВАНГАРДИСТИ

Владимир ЯНЕВ

В своето време Пенчо Славейков видя у Ницше индивидуалиста, изграждащ един свят, обитаван от титани. Авангардно настроените творци от 20-те години на XX век възприемат от бунтовния философ преди всичко разрушителното дионисийство, насочено срещу многовековното господство на рационализма. Престъплението на псевдоразумната цивилизация, неспособността на йерархичната подчинителност на класовите структури да осигурят мир и благоденствие, милитаристичният исторически взрив отрищават преградите, съдържащи ирационалните стихии.

Подобно разбиране за автора на "Тъй рече Заратустра" намираме у още 19-годишния Георги Касабов, когато пише на баща си: "Неговото дело е най-свирепата буря, която е преминала през съвременния свят за опреснение на нашия задушен съвременен въздух - не въздух: фабричен черен дим! Но сякаш толкова много е този дим на нашия Днес, че един ураган като Ницше не беше достатъчен. Ще трябва още ветровете, още бури! Добре - ний ще надуваме тоже!"

Звучи като клетва и закана!

Гео Милев е готов за войната на новите радикали, започващи с разрушението, след което идват и предложения с определени историко-естетически основания.

Да направим опит да се превъплътим в духа на тогавашните млади и да последваме логиката им.

Старият реализъм и опониращият му индивидуализъм от Пенчо-Славейковски или от символистки тип са се оказали безпомощни да предотвратят или поне да предупредят за ужасното. Ето защо тям се вмения вина за позора на съществуващото и даже за пораждаването му. Те са заблуждавали (няма значение субективната им честност) чрез безпомощно пълзене подир действителността или чрез

безотговорно прелитане над нея.

За това следва да застанат пред естетическото съдилище на новото изкуство.

Тук обвинителите дори да не надвигат, надвикват адвокатите на старото!

Ала не - аналогията с традиционната съдебна институция е твърде слаба. Обвинителите авангардисти не се явяват на турнир с установени правила, те изначално отхвърлят възможността да бъдат обвинявани и осъждани. Антиреалистичните и антисимволистични движения в нашата литература са тотален бунт срещу приоритетите на иначе разбираната в предишната епоха мисия на твореца, бунт срещу "творчески непреработената действителност" и особено - срещу "чистата духовност".

Каква чиста духовност, когато са премазани хора и народи, когато са компрометираны благочестивите учения и смирените пророчества?! Новата реалност Гео Милев определя като "върховна, нелепа и сурова /.../ даже повече от сурова: свирепа /.../" и върху основата на собствения си опит коригира тезата на Бодлер за изкуствения рай, създаван от твореца:

Никакви изкуствени раеве - просто естествени адове...

1917 е, когато пише това в писмото си до Николай Лилиев. Не е далече времето, когато със символиста ще се кор-

спондира по друг начин - чрез отрицаващото публично слово! Нима са забравени екстазно-манифестните заклинания от преди три години в "Звено":

Живото безсмъртие, до което се издига модерната душа чрез своето сливане и единение с безсмъртния космос - то именно създава една нова естетика, новите закони на които гласят: не отразявай живота на своята съвременност, живота

Автопортрет на Гео Милев от 1921 г.

около себе си, не отразявай "живота"; защото ти ще умреш заедно с него; но отразявай в поезията си живота, чувството и мисълта за вечността - за да бъдеш вечен. Бъди вечност, всемир и безсмъртие. И за такава една поезия могат винаги да се кажат думите на Рихард Демеля: "Изкуството не се създава за народа, а за Бога и за Света, за Душата на човечеството или за душата на Цветаята по нивите, за всички и никой, за вечен живот или въобще за едно безгранично величие."

Модерната душа или изтерзаното тяло?

Пеешите сфери на вечността или виешите начупени пространства на злосторнието?

Хармонията или дисхармонията...?

Отстраняването на действителността или втурването в нея?!

Въпросите вече не могат да бъдат разисквани на метафизическо, а на "физическо" равнище.

Това равнище е индивидуално конкретно - поне за човека,

който изповядва след преживяното на фронта, след раняването и мъчителното си оцеляване: "Реалността излезе много по-моцна, отколкото можеше да се вярва; тя е превърнала мене на реалност; аз съм реализиран или просто - орезилен... Пък впрочем всичко друго е фраза - по дяволите! Реалността фрази не търпи и на най-големите фразьори най-зле отмъщава: избалаква им очите..."

Да, това съвсем не са фрази!

Избалакването на очите е трагически факт и никакви успокоявания не могат да докоснат онзи, който е изживял ужаса - конкретно, "телесно". Напразно Николай Райнов указва на приятеля си: "Хората живот дадох, братко - живот - за химера! Радвай се, че и ти даде най-скъпото, което ти поискаха!"

Напразно - изгубилият око си вече има друго зрение!

Зрение - презрение спрямо многократно указваните ценности, омърсени и прегазени от войната.

Зрение - прозрение за себе си и за жертвите.

И ето:

Димчо Дебелянов бе посечен в жертва на една голяма и страшна Химера. Безсмислената Химера Отечество.

Страшно!

Страшно, но обяснимо! Поне за онзи и спрямо онзи, който не е надувал патриотарското дудуче, а с кърваво око е видял химеричното.

И новите възвания не само по елиптично задъхания синтаксис се отличават от младенческите мечтания за чисто изкуство.

Защото Животът е проблема.

Проблема - по-низка може би, но какво от това - реална! - извън всички "изяцини, гладки, звънки стихове", извън всички добродетелни упования на разсъдъка и на духа, постлали според отрицателите им пътя към безразсъдъка и бездуховността!

* Из подготвяното за печат второ преработено издание на "Българският литературен авангардизъм" от Владимир Янев.

IN MEMORIAM

ПОЧИНА ПОЕТЪТ
ИВАН ДИНКОВ

26.08.1931-23.01.2005

ЛУРИКА

Ти ли си Иване? Откъсни ги
тия твои пръсти, но свири!
От далечни пътища и книги
дните си отново събери.
Митингът ще бъде малко тъжен
и за женските очи голям.
Но защо по шопски да се лъжем:
и на литър, и на килограм?
С нови песни за добра родина
младостта нехайно прошумя:
рано сутринта като коприна,
късно вечерта като басма.
Страшно ли е? Няма нищо страшно.
Всяка ода става реквием.
Спомените носят патронташи,
за да можем лесно да умрем.
Пък и всичко е до знак набрано...
Пък и всичко прави равен сбор...
След смъртта на Димчо Дебелянов
ангелите вече нямат хор.
Ти ли си Иване? Откъсни ги
тия тъмни пръсти, но свири!
От далечни пътища и книги
дните си отново събери.
Мъжка слабост е да търсиш предлог
за голям и шумен рецитал.
Нашият живот е само превод
на един познат оригинал.

ГЕО МИЛЕВ И БЪЛГАРСКИТЕ...

ОТ СТР. 10

Когато Гео Милев и неговите връстници осъзнават и изразяват първоначално това, те вече са вътрешно подготвени за нов тип изкуство. Именно за нов тип, а не за изкуство повече или по-малко сходно с предишното. Неговите създатели имат самочувствието, че са скъсали пъпната си връв с предишното.

Те са придобили друго знание, притежават друго съзнание - съзнанието, че живеят не в митологично, в циклическо, в еволюционно, а в катастрофично време, че обитават един не "природен", а "исторически" свят. Размишлявайки по повод последното разграничение, А. Я. Зис отбелязва: "В "света като история" новото и старото губят смисловата си едно-

родност, еднаквата си върност към извънвремения авторитет на традицията. Изгубвайки тази еднородност, те встъпват в конфликт един с друг. Споровете около "съвременното изкуство" са израз на този конфликт като неотнимаема черта на историческото съзнание."

Точно това авангардно отношение на нееднаква върност (поточно - на еднаква невърност) към традицията трябва изрично да се подчертае. За модерно мислещите през 20-те години традицията е лишена от престижност, а нейните представители са *quantite negligeeable* - пренебрежими величини. Няма я признателността у преминалите през ученическите възторзи от Вазова и Пенчо Славейкова, у приемалите доскоро символизма като последна и възвишена дума в изкуството.

Пета национална
конференция на УЧИМИ

За втора поредна година Факултетът по математика и информатика и Образцова математическа гимназия "Акад. Кирил Попов" бяха домакини на две от най-значимите събития в дейността на Съюза на математиците в България (СМБ). Първото - V национална ученическа конференция на Ученически институт по математика и информатика, а второто - заседание на Управителния съвет на СМБ (провежда се за втори път по изключение в Пловдив).

Ученическата конференция беше открита на 14 януари в Новата сграда на ПУ. Доц. д-р Манчо Манев представи дейността на пловдивския филиал на УЧИМИ, който беше създаден през миналата година и засега е единственият извън София. Направена беше и презентация на Американската фондация за България. Нейният изпълнителен директор Алексей Христов разказа за целите на фондацията, основана от двама българи в САЩ за подпомагане на различни научни проекти.

Отбелязан беше фактът, че с всяка изминала година УЧИМИ увеличава броя на участниците и приобщава нова територия. Журитата, съставени от авторитетни учени в областта на математиката, информатиката и информационните технологии, изслушаха 76 докладчици, представители на 19 училища от 17 града. Според мнението на оценяващите докладите и тяхното представяне са минали на много високо ниво.

Интересно е, че сред научните ръководители имаше и двама ученици.

Награждаването се състоя в хотел "Лайпциг", където присъстваха и представители на учредителите на УЧИМИ - проф. д-р Стефан

Додунков - председател на СМБ и директор на Института по математика и информатика при БАН, г-жа Боряна Кадмонова - изпълнителен директор на Фондация "Еврика", г-н Михаил Тачев - изпълнителен директор на Международна фондация "Св. св. Кирил и Методий", доц. д-р Димитър Мекеров - декан на ФМИ, доц. Кирил Атанасов - директор на ОМГ "Акад. Кирил Попов" и др.

Проф. д-рн Георги Андреев - заместник-ректор на Пловдивския университет, приветства участниците от името на академичното ръководство и изрази надежда, че сред тях вижда утрешни студенти в нашия университет.

Председателите на двете журита - проф. д-рн Олег Мушкарков (математика) и доц. д-р Красимир Манев (информатика и информационни технологии) обяха резултатите, а наградите бяха връчени съответно от доц. Мекеров и доц. Атанасов. Учениците, чиито проекти са получили отлична оценка, добиват и правото да се явят на интервю за участие в работата на Американския изследователски институт (американска версия на УЧИМИ), в който всяко лято за 6 седмици участват около 100 гимназисти - половината от щатите, останалите от други държави.

За отличниците на конференцията, които през тази година ще бъдат кандидат-студенти, доц. Мекеров обяви, че ПУ им се признава отлична оценка и на практика са приети във ФМИ. Те получиха и тениска, значка и календар с логото на факултета.

С идеята, наречена "УЧИМИ", математическата общност дава нагледен пример как да се работи с подрастващите таланти. Форма, която би могла да се прилага и в други научни области.

"Пловдивски университет"

СЪСТЕЗАНИЕ ПО ПРОГРАМИРАНЕ

Imagine Cup е световно състезание по програмиране за студенти, което Майкрософт организира за трета поредна година, и има за цел да стимулира способностите и техническите умения на студентите в цял свят.

Imagine Cup 2005, чийто финален кръг ще бъде през юли 2005 г. в Йокохоама (Япония), ще се състои в девет категории, пет от които са нови: Software design, Office Designer, Algorithm, Short Film, Technology Business Plan, Rendering, IT, Visual Gaming и Web Development. Победител в категорията Algorithm на Imagine Cup 2004 беше българинът Бранимир Ламбов.

Участниците във всички категории могат да се регистрират на адрес: www.imaginecup.com до 1 март 2005 година.

Творчество**ЗА ПЪРВИ ПЪТ БЕШЕ ВРЪЧЕНА
НАГРАДАТА НА ИЗДАТЕЛСТВО „ПИГМАЛИОН“**

В началото на месец януари бяха обявени резултатите от първия конкурс за наградата на издателство „Пигмалион“. През 2004 г., по време на инициативата „Университетът чете“, президентът на издателството г-н Емил Стоянов обяви учредяването на стипендия за литературно произведение, създадено от студенти в Пловдивския университет, която е в размер на 100 лв. месечно в рамките на една календарна година и включва издаването на книга.

Доц. д-р Клео Протохристова - ръководител на катедра „История на литературата и сравнително литературознание“ и председател на журито, в което влизат още гл. ас. д-р Светла Черпокова и гл. ас. д-р Младен Влашки, оповести неговото решение: 1. Не предлага ръкопис, който да бъде публикуван като книга. 2. Стипендията се дава на Марияна Георгиева - III курс, Английска филология, за да я подпомогне в по-нататъшната ѝ работа

върху представените разкази и оформянето им като ръкопис за евентуалното му издаване.

Журито е оценило най-високо от разказите на Марияна Георгиева „Карабеловата къща“, но тъй като той е твърде дълъг, за читателите на вестник „Пловдивски университет“ избрахме разказа „Гора“ (публикуваме го отделно).

Според гл. ас. Младен Влашки трябва да се направи уточнението, че някои от 22 ръкописа са по-скоро заявка за някакви умения, но с поне 10-15 от авторите заслужава да се работи и вероятно отново се е върнало времето в ПУ да се възобнови формата на литературния кръжок или нещо от този род.

Сред останалите автори, освен Марияна Георгиева, най-силно впечатления са оставили Катя Белчева и Радослав Гърдев, но и техните текстове не са били равностойни. Отбелязани бяха също имената на Богомил Игнатов, Красимира Стоева, Ангелина Рангелова, Димитър Тупаров, Цветелина Бояджиева и др.

**Емил Стоянов - ПРЕЗИДЕНТ
НА ИЗДАТЕЛСТВО „ПИГМАЛИОН“:**

За мен и за моите колеги е удоволствие, че имахме възможност да връчим тази награда. Благодаря на членовете на журито, преподаватели от катедра „История на литературата и сравнително литературознание“, които оцениха текстовете и определиха кой да получи стипендията, предоставена от издателство „Пигмалион“.

Мисля, че това е пътят по който ще се върви - университетите все повече да се превръщат в литературни центрове по подобие на Западна Европа и Америка. От друга страна, по същия начин, по който един химически завод отпуска стипендии за отлични студенти по химия, така и издателствата трябва да подкрепят студентите литературни творци, т.е. да се грижат за развитието на своите утрешни автори. Такава е и ролята на гражданското общество - докато държавата обръща повече внимание

на социалната страна, обществените институции трябва да подкрепят талантливите хора, които напоследък са оставени да се оправят сами. Надявам се, че в бъдеще колегите и от другите пловдивски издателства, много от които са свързани с ПУ, ще намират начини и форми да подкрепят младите литературни дарования.

**УЧАСТНИЦИТЕ
В КОНКУРСА:**

Динко Динков - V курс, Българска филология
Галина Александрова - III курс, Български и руски език
Вергиния Терзиева - II курс, Политология
Галина Якова - II курс, Политология
Ивелина Георгиева - IV курс, Политология
Ангелина Рангелова - I курс, Българска филология
Цветелина Георгиева - IV курс, Политология
Марияна Георгиева - III курс, Английска филология
Димитър Милушев - I курс, Българска филология
Юлия Владимировна - I курс, Българска филология
Димитър Тупаров - III курс, Макроекономика
Красимира Стоева - II курс, Социология
Александър Попов - IV курс, Право
Катя Белчева - V курс, История
Гергана Шутева - III курс, Български език и история
Богомил Игнатов - I курс, Славянска филология
Станимир Звездов - I курс, История
Ирина Димитрова - III курс, Славянска филология
Радослав Гърдев - II курс, Български и френски език
Ина Кукунджиева - II курс, Балканистика
Лидия Тодорова - I курс, Философия
Цветелина Бояджиева - II курс, Български и английски език

КАТЯ БЕЛЧЕВА

* * *

Надникнах в северната къща
на мълчанието,
под покрива с изгризани зреди,
през зейналите дупки на прозорците
и кръстния знак на решетките.
Достигнах масата
и столовете около нея
с ледените чаши за кафе.
Разбърках с пръст пръстата
в саксиите
и изтръгнах корена на мама,
а след това,
уловило се за мен,
влачех пердето
чак до края на пътя,
където приседнах на крайпътния камък,
а погледът ми тръгна през нивите.

РАДОСЛАВ ГЪРДЕВ**БОСОНОГУ ТРЕПЕТУ**

По покрива на своя дом
ще тръгна
със затворени очи -
по малко да умирам
с всяка боса стъпка...
Да потръпвам...
Ще очаквам
да меgrabне вятърът във полет
и да ми подари
една от своите пътеки
по небето.
Нозете ми,
окъпани в мараня,
по керемиди нажежени
ще танцуват нестинарски танц.
А огънят под тях
не болка - лек ще бъде.
Ще изцелява
от онази всечовешка болест -
забравата на обичта,
плъзнала в безсилието
на нехранената ни душа.

ГОРА

Разказ от Марияна ГЕОРГИЕВА*

Тмнозелени и черни, стелбата на тревите и ниските бурени слягаха под краката му. Утринният сумрак караше високите дървета да хвърлят дълги, призрачни сенки. Въпреки оскъдната светлина, погледът му улавяше всяко раздвижване и силната му ръка инстинктивно стисваше копието. Можеше да е смарагдова боа. Беше нащрек за яркозеленото ѝ тяло, нанизано с бели кръгове - точно както слънчевата светлина се процежда през клоните и пада на бели пръстени по листата, все по-надолу. Това щеше да е последният му лов. Или смарагдовата боа щеше да го удуши, или той щеше да я намущка, да я отнесе на шаманката и тя да предрече по белите ѝ пръстени в коя посока той трябва да си отиде.

Крачеше през тропическата гора, чевръст и снажен силует, змиорка в морето от растителност. Високо от короните в горните етажи на гората долиташе цвъртене, пърхане, ронливи трели, ненадейни кръсци и маймунски зовове. Листата и клоните по-надолу шумоляха и се раздвижваха с пробуждащия се живот. Рой мушкчи в миг се скупчваше около топлото му тяло и се пръсваше на всички посоки, прогонен от размахана ръка. А в гората от злокобния му сън тях ги нямаше. Там в реките се въргалише жълтеникав пясък, а дърветата стърчаха изсъхнали и самотни. Само вятърът съскаше сред клоните им и разпиляваше под тях безброй кости, които нямаше да изгният. Там трябваше да отиде той, за да не надвисне неговото проклятие над семейството и племето му. Палецът му докосна тежкия рогов пръстен, който шаманката му беше надянала - кост, която да го води към костите от съня му, за да остане там, при остатъците от живота.

Сутрешната мъгла се стелеше около него, влажна и душна, и разкриваше пътеката пред очите му крачка след крачка - там, напред, бяха гнездата на смарагдова боа. Колкото и бързо или бавно да вървеше, във всеки момент като се огледаше, виждаше на не повече от пет стъпки от себе си; нито можеше да изпревари влачещата се мъгла и да изплува в началото на прояснената пътека, нито имаше смисъл да я чака да се дигне, защото точно когато мъглата изтънява и се разпръсква, се излива обедният дъжд, който тропи чак до късния следобед, а след като утихне, от жешката земя почва да се издига пара - вечерната топла мараня. Струваше му се, докато босите му ходила се отлепваха и от-

ново потъваха в калната пътека, че целият му живот е едно дълго пътешествие през мъглата. Никога не виждаше ясно всички предмети, живи твари, хора около себе си; почти никога не съзнаваше и това, че те са всички едновременно тук, заедно с него, че по едно и също време съществуват те и безброй много други, а не само обекта, когото наблюдава окото на ума му.

Огледа се, смутен от безочие то си. Гладки, черни стволоче, дебели и мощни, покрити с роса; листа, море от листа, притихнали, разклащани само от капките, които капват от по-горните върху по-долните от тях. В краката му кал, локви, изпотпкани широки, ципести листа, тук-там счупени стрели и едвам различими стъпки - многобройни ситни ямки в черната киша; редки, плоски и едри отпечатащи, напълнени с кафява вода. Ами неговите стъпки? Обърна се и се взря в земята зад себе си - там, където до преди миг бе тежало стъпалото му, сега калта се свличаше от всички страни на отпечатаща, решена да го смали, ако може да го изличи нацяло, да възстанови равнината, непокътнатостта, равновесието. Той продължи да върви, озъртайки се, но с мисли потекли в посока на равновесието, на вечните тропически закони, важащи както за него, така и за децата и предците му. Неговите предци... листакът край пътеката шушнеше, писукаше, къркореше... не беше ли изтъкана тая мъгла от техните бродещи из гората духове? Не беше ли тая непоносима влага тяхната пот - пот от лов, пот от маларийна треска, пот от влачене на трупи за колибите, пот от тежестта на проклятието на всеки един от тях - десетки поколения живели тук преди него - потта не може да се изпари, защото въздухът е преситен с влага, повече не поема, и тя остава на ситни солени капчици разпрасана във въздуха, затова той е кисело-солен на вкус, и горчив, с дъх на гниещи листа и гъби. Скоро обаче ще го лъхне и сладък повей, повей на зараждащ се живот, сладък като разпукваща се пъпка, свеж като развиващо се листо, пресен и нов като поклъващо стръкче трева. В родната му гора благодат и проклятие се редуват, живот и смърт разцъфват и окапват непрекъснато, трескаво и

навсякъде. Всичко става бързо в тази утроба на живота - тропическата гора - толкова топла и влажна. И той усети как утробата сякаш го обгърна, усети се в нея, носен, хранен, обгрижван. Почувства се заедно с много други животи тук, вътре в нея, защитаван, наказван, ала винаги обичан. Усещаше, че гората - това са всички горски същества заедно, живеещи задружно, като единен организъм. Тоя единен организъм, от който той представляваше едничка клетка, сега го закриляше, снабдяваше с улов, подслон и другари. Този единен организъм правеше това не от любов към него, към неговата личност, а в стремежа си да се самоподдържа, самосъхрани, от любов към самия себе си. Почувства се неспециален. Нищожен.

Слънчевата светлина се увеличаваше, процеждаше се през мъгленото було и стотици малки слънца заискряваха от стотиците капки вода по листата и клоните.

Аз съм в корема на едно гигантско същество, помисли си той, като една малка частица, която се носи по червата му, погълната, незначителна, лишена от контрол и от черна или бяла сила. Опита се да усети накъде го води червото, какво е отношението на гигантския организъм към него, иска ли да го унищожи, да го смели, или още по-лошо: дали не е безразличен към него? От слънцето птичките и тварите се бяха разшавали; чу се далечен гърлен рев на земно животно. Храна, помисли той, и смарагдова боа, и ръката му стисна копието, което влачеше след себе си. Чурулик, пър-пъррр! Украса, мина му през ума, те са украса, другари, дом. Топлите лъчи падаха тихо и настойчиво отгоре, а ниско над калната земя се влачеше студено бавно течение. Сутрин той беше активен - целият в слух, ловък и бърз. Именно тоя приземен студен лъх го държеше буден за лов.

Внезапно почувства, че се слива със средата. Разтърси глава, забави ход и се настрои да усети отношението на гигантския организъм... Сякаш той се протягаше след дълбокия и отмарящ нощен сън. Искаше да се изпдне докрай и свежата кръв от сърцето му да нахлуе и изпълни всяка спяща клетка от мъглата му тяло, здраво стъпило в самите недра на земята с корените на баобабите, извисило глава високо,

високо с короните на тропическите си, увити в лиани, дървесни шии; копнееше да разкърши кръст и да плъзнат и да бръмнат гадините по земната твърд. Единният организъм от горски живинки сякаш искаше всички частици от него да вървят с него, в неговия биологичен ритъм, такива, каквито ги е създал, да не се отделят, да останат едно цяло. Подтикваше ги да живеят така, както им повелява тяхната природа.

Какво успокоение е да усещаш, че от теб не се иска нищо, освен да живееш своя обикновен, но сочен живот, изцяло! С всичко то възраждане и проклятие, което произтича от теб. В очите му блеснаха възторг и щастие. Топла благодарност заля цялото му тяло и той разпери ръце и взе да се върти в кръг и да се смее гърмко, прегръщайки цялата гора, цялото единно гигантско същество, в което се намираще. Аз съм пристигнал, осъзна той, и с тая мисъл рухна на колене в калта. По целите му крака полепна хлад, и това беше толкова естествено и в същото време възхитително. Пристигнал съм, където трябва! - възкликна той изумен, а в душата му нещо гигантско, светло и блестящо избухна. В зарята и пламъците за миг всичко се изгари и вътре в него се ширна безкрайно пространство - шир, изпълнена с възторг, с разбиране, с безмерна обич и с прозрение. Той слушаше...

Когато отвори очи, знаеше, че още е на колене, с ръце потънали стабилно в меката кал. Потърси мъглата, но нея я нямаше. Капка подир капка затрополиха, първо високо в короните на дърветата, а след миг и по листата до него, и по неговото тяло. Едри, топли капки дъжд, обедният дъжд, ливна изведнъж като из ведро, пророен, топъл, отмиващ. От големите листа се стичаха струйки бистра вода, вадички рукнаха по пътеката. Лицето му само се обърна към небето, движено от парещия копнеж да усети дъжда с челото, очите и страните си. Горящите му пръсти се издигнаха разперени. Капките тупаха по дланта му и шуртяха между пръстите, изобилно, благодатно.

Щастлив, той сведе поглед към пътеката. Почти до него вадите, прииждащи по нея, бяха изрипи от меката кал обелена змийска кожа, цялата набраздена с бели пръстени. Той просто разтърси ръката си над нея и пръстенът от кост тупна в люспестите ѝ извивки.

*Марияна Георгиева получи стипендията на издателство "Пигмалион"

ПРЕМИЕРА

ЗА ВСЕКИГО „ПО-МАЛКО“

Крум КРУМОВ**ГЛАВА ПЪРВА**

Кратко предисловие
с препоръки

Уважавами читатели,

Горещо Ви моля да не четете тази книга сами на обществени места, в автобуса, във влака, на спирката, на гарата и изобщо там, където има много хора, които не само ще Ви обият за луди, след като видят как идиотски се смеете на тънката книжка, но може и да ви обвинят в нарушаване на обществения ред и да се окажете в някоя институция, където въобще нямат чувство за хумор.

Въпросната книжка обаче можете да четете сам в гората - там освен някоя мечка, няма кой да Ви чуе; пред психиатриятата - защото ще бъдете в "свои води", или с група приятели - тогава колкото и странно да Ви гледат, все пак ще сте много и ... силни. Приятно четене!

ГЛАВА ВТОРА

Ако от гореизложеното нищо не сте разбрали, става въпрос за новата книжка на Людмил Станев "По-малко". Не ми се сърдете за стила, но не си представям презентацията на писател, който сам за себе си казва, че не е никакъв писател, по друг начин. Пък ако нямате чувство за хумор, няма нужда да четете нито тази статия, нито книгите на Людмил Станев.

И така в духа на Младен Влашки и Георги Лозанов да преминем към представяне на представянето. Всъщност дали въобще имаше представяне? По-скоро беше голям купон. Смяхме се от сърце. Ще се позова на изключителната логика на Г. Лозанов, който накрая установи, че няма такъв автор като Людмил Станев. Първо, защото той по професия е лекар, а писател - лекар, според Лозанов, е оксиморон, и второ, защото първата му книга е озаглавена "Няма такава книга". Следователно няма и такъв автор, ето защо Станев е един невъзможен автор -

не само невъзможно смешен, но и невъзможно интелигентен с невъзможна обща култура. Въобще, невъзможна история. И ако трябва да перефразирам, бих казал "няма такава представяне" така, както "Няма такава книга", и "няма такъв автор", демек "представянето също беше невъзможно - при невъзможен автор какво друго очаквате. Но не е само това, представянето "разруши" всички канони, защото беше забавно. Нямахме "мъртви души" и мъртви физиономии (от мен да мине, имаше, но и те се поусмихваха). За последното заслугата е

както на автора (който всъщност го няма), така и на преставащите. Слава Богу, Младен Влашки не си беше забравил саката с шегите и отново дружно се порадвахме на "Шоуто на Влашки" (чувствам се сякаш издавам стара студентска тайна, но все пак някой на

това му казват професионализъм...). Страшна работа е този човек! А доц. Лозанов съвсем не беше само допълнение към интериора. Та кой друг може да стигне до заключението, че след като първата книга на Станев е ..., вече знаете коя, то настоящата, поради факта, че е "По-малко" от "...Няма такава", е съвсем невидима, а отгук и авторът, който трябва въобще да не съществува! Само дето пише гениални неща, бих добавил. Ами, така е, не е нужно да си графоман, за да си гениален писател.

Сега да се разровим малко в тъничката книжка. Според Влашки това е най-продаваната книга в България в момента, защото е тънка. Авторът обаче изрази готовност да "напълнява" и като наддаде достатъчно след 30 години да вземе Нобелова награда.

С тази мисия той натовари доц. Живко Иванов, който е на "ти" с дебелия книги. Та, за "По-малко". Да започнем със заглавието, както правят добрите методици. Нямам идея защо книгата е озаглавена така! Предполагането на доц. Лозанов ми се струва добро, а и аз въобще не съм добър методик.

Историята в книгата са друго нещо. "Книжката е театър на имитацията" - това го е казал (и аз като циганите използвам преизказност) пак доц. Лозанов. Какво се има в предвид: Людмил Станев обожаваше да имитира

на вече имитирана почва. Той се прави на историк и ако приемем, че историята е една имитация, ето Ви същността на Людмил Станев. Аторът се прави още на Шекспир, математик, поет и т.н. Той оперира текста (оперира не е в кавички, защото за

Станев този глагол може да бъде използван и буквално). Нещо повече, Станев дори интубира текста, или както той сам казва, когато някоя дума му се струва разклатена и поддава, той влиза в текста през нея и в самия текст създава допълнителен такъв, като един вид го подсилва, след което излиза пак от същото място, от където е влязъл. Ако не ми вярвате, вземете който и да е от неговите кратки трактати и ще се убедите. Само не четете "Диалози" или "Трактат за краката", ако имате проблеми със сърцето, защото ще се задъхате от смях.

И за да не се сърдят литературните историци, трябва да припомним Людмил Станев към някоя група хора, която по принцип и по навик е озаглавена посредством излишно сложен термин, какво да се прави, нали това

е играта на големите - обичаме да си усложняваме живота. Значи нареждаме Людмил Станев до Бекет, Юнеско и Уди Алън - т. нар. деструктивисти. Да знаете обаче, че преди мен това го е измислил (пак в преизказност) доц. Лозанов. И отново той оприличи Станев на компюютърен вирус в текста. Всички останали определения аз съм си ги измислил!

ГЛАВА ТРЕТА

Тази ще бъде сериозна, обещавам. Тъй като дълбоко уважавам литературните историци и се прекланям пред тяхното умение и търпение да четат и анализират множество графомани, ето нещо сериозно "за протокола", както се казва.

Людмил Станев е роден във Варна (затова как точно е роден, виж трактата "Кратка енциклопедия за ученици 1950-1960"). По професия е лекар, практикувал 12 години. Специализирал е психиатрия, но е по-известен като писател-хуморист. Първата му книга е "Няма такава книга", следват "Неприятният татарин" и "Ненакърнимо". "Малка нощна приказка" е книгата му за деца. Последната книга на Станев е "По-малко".

Самият автор казва за себе си, че не е много продуктивен писател. Пише по една книжка на две-три години. Отличава се с оригиналност на стила и деструктивност. По-близо е до разказвача. Специалистите казват за него, че е един от малкото честни български писатели, поради факта, че пише, просто защото иска да бъде автор. Терминът "писател-хуморист" може да бъде използван за него, ако се счита, че хуморът е вид философия. Людмил Станев е автор, който обича да разлага думите, обича да се смее. За него текстът е музика. "Аз не пиша, аз се забавлявам" - казва авторът за себе си. Така е щастлив и свободен. Често не знае какво пише, но това не му пречи да пише качествено. От българските автори харесва Йордан Радичков, Христо Фотев и Емилиян Станев. Особена сим-

АМА МАТЕР

ГРЪЦКИЯТ КОНСУЛ ПРАЗНУВА ВАСИЛЪОВДЕН ЗАЕДНО СЪС СТУДЕНТИ ОТ УНИВЕРСИТЕТА

По идея на Генералното консулство на Република Гърция в гр. Пловдив и на секция "Новогръцки език" в Пловдивския университет "Паисий Хилендарски" за втори път съвместно беше отпразнуван гръцкият обичай "Василопита" ("Васильова пита" е българският му аналог). На 15 януари в ресторант "Пълдин" се събраха студенти от специалностите "Български език и новогръцки език" и "Балканистика", техни преподаватели и представители на гръцкото консулство в Пловдив, начело с консула г-н Матиудакис. Сред официалните гости бяха заместник-ректорът доц. д-р Запрян Козлуджов, помощник-ректорът Румен Киров, деканът на Филологическия факултет доц. д-р Иван Чобанов, депутатката Нонка Матова и др.

Според гръцкия народен обичай "Василопита" през първия месец на новата година за успех, здраве и късмет се разрязва пита с пара, приготвена по специална рецепта. Първото парче се нарича на Исус Христос. В Гърция този обичай се изпълнява и в домовете, и в учрежденията. Питата беше разрязана от г-н Матиудакис, който нарече първото парче за Христос, второто за дома, както е по традиция, а следващите бяха символично за България и Гърция. Той поздравя студентите, отбелязвайки, че те ще бъдат сред хората, затвърждаващи духа на приятелство и партньорство между България и Гърция - две държави, които са близки по своите истории, култура и религия.

"Пловдивски университет"

ЗА ВСЕКИГО „ПО-МАЛКО“

ОТ СТР. 14

патия изпитва към "Антихрист", а Милан Кундера е любимият му чуждестранен автор. Людмил Станев е и един от сценаристите на известния български сериал "Клиника на третия етаж".

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА (допълнение)

Искаше ми се да Ви кажа къде точно можете да намерите книгите на Л. Станев, но някои ще го сметнат за безплатна реклама. За всеки случай рекламният афиш е гениален. Поздравления! А самият Станев е вече достатъчно популярен. Можем само да му пожелаем да продължава да забавлява и себе си и нас - читателите. Чакаме с нетърпение следващата му книга, а с още по-голямо такова очакваме разка-

за за "мечката, която кара влак" - онези, които го чува, знаят за какво иде реч, или, както казва една моя преподавателка: "Е, гениално, просто гениално...".

Ако се доберете до "По-малко", което Ви пожелавам, моля, не забравяйте препоръките ми. И още една малка забележка: забележителната си обща култура авторът е предал в книгата, което, разбира се, провокира читателя да я има, ако не същата, то поне наполовина. Иначе не е интересно. Как разбрах ли? - прочетох я на съквартиранта си и той ме изгледа тъпо... Вие не го правете, четете на когото Ви падне, нищо, че ще Ви гледат странно.

Ами, приятно четене! Спазвайте препоръките и моля Ви, не вземайте много на сериозно автора, той и без това не съществува...!

ПРОФ. ВЕРБИЦКАЯ - РЕКТОР НА САНКТПЕТЕРБУРГСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ, ПОЛУЧИ ОРДЕНА НА ПОЧЕТНИЯ ЛЕГИОН

Проф. Людмила Алексеевна Вербицкая, ректор на Санктпетербургския университет, с който Пловдивският университет поддържа тясно сътрудничество, получи най-голямата награда на Франция - Ордена на Почетния легион. Наградата ѝ беше връчена на 23 декември 2004 г. в Петровската зала на Университета. Честито на проф. Вербицкая! И нека сътрудничеството между нашите два университета да се развива и укрепва.

Орденът на Почетния легион се присъжда на граждански и военни лица за изключителни заслуги пред нацията в мирно и военно време.

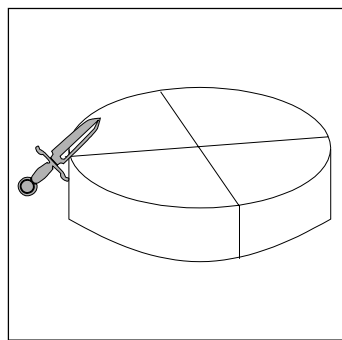
Наградата е учредена от Наполеон Бонапарт през 1802 г.

В днешно време орденът има три степени - кавалер, офицер, командор, и две категории - висш офицер и кавалер на Големия кръст. Поредната степен се получава само при наличие на предходната. Начело на ордена стои Великият магистър (Президентът на Републиката), който получава в деня на встъпването си в длъжност знака на кавалер на Големия кръст и огърлицата на ордена.

"Пловдивски университет"

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЛЪСКНИЦИ

1. Пита кашкавал при едно отрязване с нож се разделя на 2 части; два пъти като отрежем - на 4 части. Може ли без да я местим, с три отрязвания да я разрежем на 8 части?

2. Коварни въпроси

а) В един район има 10 семейства, всеки две от които са свързани с шосе. Колко е общият брой на шосетата в този район?

б) Брат и сестра харесали пощенска марка, но за да я купят на брата не достигнали 20 ст., а на сестрата - 14 ст. Когато събрали заедно парите си, не им достигнали 4 ст. Колко струва марката?

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. Куб: При разрязване на оцветен куб с ръб 4 см на малки кубчета с ръб 1 см, 56 от получените кубчета имат поне една оцветена стена.

2. Коварни въпроси

а) Шахматна дъска с отделени 2 диагонални квадрата не може да се покрие с домино, защото броят на черните и белите квадрати в този случай не е един и същ.

б) Студент по химия може с две ръкавици да обработи 3 реактива, ако третият път си служи с две ръкавици - обърнати една към друга с мръсните страни.

в) След три пъти е сигурно, че ще сме извадили от кашона два еднакви чорапа.

Подготвил: доц. д-р
Георги КОСТАДИНОВ